

פעילות הכנה לקראת מצעד האקלים

כתיבה ועריכה: תחום פיתוח תוכן והכשרה, החברה להגנת הטבע

מבוא

העולם נמצא בעיצומו של **משבר אקלימי** אשר השלכותיו על העולם ועל אזורנו מורגשות כבר עתה וצפויות להיות דרמטיות ומסוכנות בהמשך. אחד המכשולים העיקריים שעומדים בפני האנושות בקידום הנושא הוא חוסר המודעות וההבנה של עומק המשבר והדחיפות הגדולה. **"מצעד האקלים"** הוא אירוע בהיקף עולמי שנוסד במטרה להעלות את נושא שינויי האקלים והתחממות כדור הארץ לשיח הציבורי, לעורר את המודעות ליכולת האדם להשפיע ולפעול לשם מזעור פגיעתו, ולדרוש ממנהיגי העולם לפעול בדחיפות למניעת המשבר וצמצום הנזק הקיים.

הידעת?! מצעד האקלים הראשון התקיים בעקבות מאמרו של ביל מקבין שהגדיר את בעיית שינוי האקלים כ"משבר הגדול ביותר שהאנושות אי פעם נתקלה". שנה לאחר מכן, בוועידת האקלים בשנת 2015 נחתם הסכם פריז, בו חתמו כמעט 200 מדינות על התחייבותן להפחתה בפליטות גזי החממה. באותה שנה התקיימו מצעדי אקלים ב-175 מדינות עם קרוב ל-800 אלף איש בכל העולם, שיצאו בקריאה גדולה ליישום הסכם פריז ושינוי ההתנהלות. מצעדי האקלים בכל רחבי העולם מהווים במה גדולה, שזוכה להד תקשורת וציבורי נרחב, מאפשרת להעלות את המודעות הציבורית לנושאי הסביבה והאקלים ולהפעיל לחץ על מקבלי ההחלטות וקובעי המדיניות. כחלק מהתנועה העולמית, **גם בישראל מתקיים אחת לשנה מצעד אקלים** בהשתתפות פעילים סביבתיים, ארגונים סביבתיים וחברתיים, תנועות נוער, בני נוער, ילדים, בתי ספר, מתנ"סים, קבוצות תיאטרון ועוד.

רציונל

הערכה מתמקדת בחשיבות המודעות לשינוי משבר האקלים העולמי, ובצעדים שהפרט יכול לנקוט לשם שינוי המצב הקיים. הובלת השינוי כוללת צעדים הן בפן האישי וכן בפן הציבורי על-ידי השפעה על מקבלי ההחלטות ברמה המדינית.

חשיפת הילדים והנוער לתמונת המציאות, ועידודם למעורבות ועשייה אקטיבית, הם חלק מהצעדים הבסיסיים והחשובים ביותר לקידום המודעות, הבנת עומק המשבר והדחיפות הגדולה לפעולה. זוהי פלטפורמה אידאלית המאפשרת לקחת חלק פעיל באירוע אקטיביסטי, שבו המשתתפים יכולים להביע את דעתם ולקדם שינוי בקנה מידה מקומי ואף בינלאומי הנוגע לעתידם בישראל ועל פני כדור הארץ.

*נושא המשבר האקלימי הוא נושא המעורר רגשות רבים ואף חרדות. חשוב לדבר על הדברים שעולים, ולתת מקום לביטוי רגשות אלו. אקטיביזם הינה פעולה מחזקת ומעודדת.

מבנה הערכה והשימוש בה

- היכרות והבנת המושג "משבר האקלים": מושגים מרכזיים, גורמים והשלכות
- ישראל, מיקומה הייחודי והשפעות המשבר
- הגורמים למשבר והשלכותיו: הקשר בין פעולות האדם לבין שינויי האקלים
- דרכים ופתרונות לצמצום המשבר: צעדים ברמה האישית והציבורית
- סיכום והכנה למצעד האקלים
- שיחת פתיחה לצעדה – דגשים חשובים
- פעילות סיכום ורפלקציה בעקבות הצעדה
- רקע כללי - שינויי האקלים
- נספחים

לפני השימוש בערכה חשוב: מה מאפייני הקבוצה? מה הקבוצה יודעת על משבר האקלים? כדאי מאוד לשים את הדגש – מבחינת כמות הזמן ורמת התוכן על החוסר המרכזי של הקבוצה, גם על חשבון תוכן אחר. במידת הצורך פצלו לכמה פעילויות שונות.

מטרות הערכה:

1. המשתתפים יכירו את מושג "משבר האקלים העולמי", על מרכיביו השונים, הסיבות להיווצרותו והבנת חומרת ממדי המשבר והשפעותיו
2. המשתתפים יבינו את השפעתו של האדם על משבר האקלים
3. המשתתפים יפתחו מוטיבציה ותחושת אחריות למזעור התופעה ושמירה על כדור הארץ הן כפרטים וכן כקבוצה
4. המשתתפים יזהו בעזרת אלו פעולות אישיות הם יכולות למזער את פגיעתם במשבר האקלים **באופן יומיומי** וינקטו עמדה אקטיבית בנושא
5. המשתתפים יבחרו כיצד לקחת חלק בצעדת האקלים ויבחנו דרכים נוספות להשפיע ברמה האזרחית על משבר האקלים

קהל יעד: הערכה פונה לכיתות לבני נוער ד' עד יב' וניתנת להתאמה בקלות לחדשים בתחום, למבינים יותר ולאלו שבין לבין

משך הפעילות: כ- 90 דקות. רצוי לפצל למספר מפגשים ולהוסיף זמן להכנת המצעד.

ציוד והכנות:

- 1) הדפסת נספחים
- 2) לפעילות המשך: טושים, בריסטולים, דבק וחוטים. חומרים ממוחזרים מהבית שהילדים אספו מראש או איסוף חומרים מהטבע הסמוך (אפשרות)

תוצרים אפשריים: פוסטרים, כרזות, סלוגנים, איורים, שירים, לבוש או כל רעיון אחר שהמשתתפים יכינו לשימוש במהלך הצעדה אשר יעביר את המסר אותו יבחרו להדגיש ולהציג במצעד.

מושגים מרכזיים: "משבר האקלים", "אקלים", "אפקט החממה", "אנרגיות מתחדשות", "מגוון ביולוגי", "מערכות אקולוגיות טבעיות", "מפת הוט ספוט-ישראל".

ראשי הפרקים של המערך:

פתיחה:

להלן שתי אפשרויות בחרו אחת מהן - "תרגיל עננים" או "תרגיל מצוי רצוי" (15 דקות):

1) תרגיל עננים:

נחלק לכל משתתף שני פתקים עם ציור של ענן (נספח 1). נבקש מהמשתתפים לכתוב בכל אחד מהעננים מחשבות שהיו להם בשבוע האחרון, עד שנכנסו לחדר, מחשבות שהעסיקו אותם. (כאשר נבקש מכל אחד לרשום כל מחשבה שעולה לו בראש, ללא הכוונה או דרישה מיוחדת). ניצור גרף מרחב זמן על הלוח או על הרצפה/בריסטול/שטיח בעזרת המילים המודפסות (נספח 1), ונבקש מהמשתתפים להדביק/להניח כל ענן מחשבה במקום המתאים לדעתם. נתבונן יחד במיפוי העננים ונלמד על המחשבות הנפוצות של המשתתפים. המיפוי המאפיין את מרבית הקבוצות מראה שבדרך כלל המחשבות שלנו קשורות לטווח הזמן הקרוב ולמרחב הקרוב אלינו. מחשבותינו כמעט ואינן מושקעות בהמשך חיינו והדורות הבאים ובנושאים עולמיים וזאת על אף שעולמנו סובל מבעיות סביבתיות.

גרף מרחב זמן:

אתמול	היום/מחר	בשבוע הבא	עוד כמה שנים	במהלך חיי	במהלך חיי ילדי

2) תרגיל רצוי-מצוי:

נקריא מספר משפטי עמדה הנוגעים בחיינו החל מהפן האישי, למשפחתי, לקהילתי, מדיני וסביבתי, אשר יכללו משפטים הקשורים לאורח חיים מקיים והשפעתו על מצב האקלים. (נספח 2) (לדוגמה: "אני חושבת/שחשוב להגיד שלום לנהג באוטובוס", "אני חושבת/שחשוב לחסוך בצריכת החשמל"), כאשר המשתתפים יצעדו צעד קדימה במידה ומסכימים עם המשפט שהוקרא. לאחר מכן נקריא שוב את המשפט אך הפעם כמשפטי פעולה (לדוגמה: "אני כמעט תמיד אומר/ת שלום לנהג באוטובוס", "אני נוהג/ת לכבות אורות בבית ולנתק מכשירי חשמל ללא שימוש"). הפעם, המשתתפים יצעדו צעד אחורה במידה ואכן פועלים בהתאם למשפט שהוקרא. נבחן את הפער בין האופן בו אנו תופסים את התנהלותנו, לבין הפעולות שאנו עושים לקידום הערכים והעמדות החשובות לנו. בנוסף נבחן האם אנו פועלים יותר למען נושאים הקשורים לטווח הזמן הקרוב ולמרחב הקרוב אלינו. נראה שעל אף שעולמנו סובל מבעיות סביבתיות שישפיעו עלינו בעתיד ועל הדורות הבאים, מעשינו כמעט ואינם מושקעים בהמשך חיינו בדורות הבאים ובנושאים עולמיים.

עיבוד לפתיחה:

נשאל: מה הם גילו על עצמם בתרגיל זה? האם הופתעתם? באילו תחומים יש פער גדול יותר בין המעשים לדעות שלכם? מדוע לדעתכם נוצר הפער הזה? האם חשוב לכם לשנות את זה? האם חשוב בעיניכם לעסוק יותר בפעולות הקשורות לנושאים הרחוקים מחייכם האישיים (כגון קהילה וסביבה)? מדוע?

אחד מהנושאים הרחוקים מחיינו האישיים הנוכחיים הוא המצב הסביבתי העולמי, פעמים רבות בעיות סביבתיות נראות לנו רחוקות מעולמנו ולכן אנו מרגישים רחוקים מהם ופועלים מעט לפתרונם (כפי שראינו בתרגיל). בפעילות הקרובה נלמד על "משבר האקלים העולמי" ועל השלכותיו עלינו בהווה ובעתיד ונבחן כיצד פעילות האדם משפיעה עליו.

גוף הפעילות:

חלק 1: המשתתפים ייחשפו למושגים, לסיבות ולהשלכות של משבר האקלים. (20 דקות)

נשאל: האם שמעו לפני על משבר האקלים? מה זה? מה הם יודעים עליו? האם יודעים איך הוא נוצר? (שאלות בנוגע להשפעות ותוצאות המשבר נשמור לחלק הבא).

נסביר שכעת נעמיק ונלמד על הנושא בעזרת המשחק.

"שומרים על הכדור" - משחק טריוויה שמירה על כדה"א ממשבר האקלים (נספח 3). השאלות יעסקו בידע על משבר האקלים: מושגים מרכזיים, גורמים והשלכות, כאשר תשובה נכונה מזכה ב"גורם הגנה" השומר על הכדור ממשבר האקלים (כגון: חמצן, אנרגיות חלופיות, מחזור, מזעור צריכה) ואילו תשובה שגויה מובילה ל"גורם נזק" (כגון: שיטפון, בצורת, המסת קרחונים, מדבור, צונמי, הוריקן, פחמן דו חמצני).

* ניתן לחלק את המשתתפים לקבוצות קטנות או להשאיר כיחידים.

דגש: נושא משבר האקלים הינו גדול מורכב וייתכן וחדש בחלקו למשתתפים. בתום המשחק רצוי להסביר בקצרה את הסיבות להיווצרות שינויי האקלים. חשוב שהמשתתפים יבינו את הקשר בין שינויי האקלים להיווצרות אפקט החממה, כמו כן מהם גזי חממה וכיצד נוצרים – בהתאמה לגיל המשתתפים והידע הקודם שלהם (ראו דף רקע).

עיבוד:

נשאל: האם אתם מרגישים את משבר האקלים בחיי היום-יום שלכם? איפה ואיך אתם חווים את המשבר בחייכם? כיצד הוא משפיע עליכם? (אם בכלל – הרי אלו שינויים שלא בהכרח שמים לב אליהם ביום-יום שלנו. אז איך הם משפיעים?)

נספר למשתתפים שבעשור האחרון כדור הארץ התחמם בכ-0.6 מעלות

רצוי שנשתף בתחושות שלנו כלפי מצב שינויי האקלים והשפעות המשבר על חייכם.

נשאל: האם גם לנו, באופן אישי יש אחריות על מצב האקלים העולמי?

ניתן למשתתפים להשיב ולהביע את דעתם ונסביר שכעת נבחן את השפעת האדם על המצב.

חלק 2: תוצאות משבר האקלים והסיבות להיווצרותו (25 דקות)

נספר כי האו"ם מינה וועדה מיוחדת לדון בבעיית האקלים העולמית על מנת להבין כיצד נוצרת ומה ניתן לעשות בשביל למנוע את הגברת המשבר.

נכתוב, נקריא או נדפיס את משפטו של ברק אובמה: "אנחנו הדור הראשון שחווה את שינויי האקלים אבל גם הדור האחרון שיש לו את האפשרות לעצור זאת" (נספח 4)

נשאל: מה אתם מבינים מהמשפט הזה? למי לדעתכם המשפט מדבר?

נספר, כי מדענים הגדירו **נקודת אל-חזור**: הנקודה שממנה נאבד את היכולת שלנו להשפיע על התהליכים ועל השינוי. זאת אומרת, בנקודת האל חזור ריכוז גזי החממה יהיה כל כך גבוה שלא משנה באילו צעדים האנושות תנקוט, ההתחממות לא תפסק ויחד איתה ההשלכות שלה על כדור הארץ. כעת נבחן יחד את השפעות משבר האקלים ומה ניתן לעשות למען הפחתתו.

"שעון החול של משבר האקלים"

נחלק את המשתתפים לקבוצות קטנות. כל קבוצה תקבל תמונה המתארת תופעת טבע (נספח 5) שנגרמה בעקבות שינויי האקלים ואת השפעותיה על האדם והסביבה (לדוגמה שיטפון, המסת קרחונים, בצורת).

נקיים תחרות בין הקבוצות- נבקש מהמשתתפים לחשוב על מגוון רב ככל הניתן של ההשפעות של תופעה זו על האדם והסביבה, כאשר הם מוקצבים בזמן בעזרת שעון חול (נספח 6), כפי שזמננו מוקצב להפסקת תופעות אלו.

נחזור לקבוצה הגדולה, ונפזר על הרצפה או נדביק על הלוח תמונות של תופעות הטבע המוזכרות בקטעים שחולקו. נבקש מכל קבוצה לשתף על התופעה שקיבלו ועל ההשפעות שמצאו שיש לה על האדם והסביבה.

נסכם: כי אנו רואים את ההשפעות ההרסניות שיש לשינויי האקלים על הסביבה ועל האדם. ונספר כי שנים רבות הייתה מחלוקת לגבי האמיתות של ההתחממות הגלובלית, אולם כיום הרוב המוחלט של המדענים קובע כי ההתחממות הגלובלית אכן קיימת ומי שגורם לה הם בני האדם.

נשאל: מה אנו עושים שגורם להתחממות הגלובלית? איזה מעשים האנושות עושה שמגבירים את אפקט החממה ואת ההתחממות העולמית ושינויי האקלים?

כאשר המשתתפים יענו, נרשום את הסיבות על הלוח/בריסטול על פי חלוקתן לאישי או ציבורי (נספח 7). לדוגמה:

אישי	ציבורי
שימוש רב בפסולת (לא ממוחזר)	תרבות צריכה- תעשייה יצרנית ושימוש בחומרים לא מתכלים
שריפת דלקים- נסיעה ברכב פרטי	שריפת דלקים- בתעשייה ובמפעלים

עיבוד וסיכום:

נסכם: העלאתם סיבות רבות להיווצרות שינויי האקלים, (ראו דף רקע המסביר על גורמי המשבר), כאשר ישנן סיבות שתלויות בעשייה היומיומית של כולנו וישנן סיבות הקשורות להתנהלות מדינית ציבורית. נציע, שכל אחת מהסיבות הללו יכולה גם להפוך לפתרון (לדוגמה: צריכת משאבים- חיסכון בחשמל, שריפת דלקים - חקיקת חוקים, שימוש ברכבים חשמליים, נסיעה בתחבורה ציבורית).

נחלק לכל משתתף 2-3 פתקים עם "צעדים" (נספח 8). המשתתפים ירשמו אילו צעדים הם יכולים ובחרים לעשות ברמה האישית היומיומית על מנת למזער את פגיעתם בשינויי האקלים. במידה ויש זמן רצוי להזמין את המשתתפים לשתף ב"צעדים" אותם רשמו.

חלק 3: מיקומה הייחודי של ישראל במשבר האקלים (20 דקות)

לאחר שהבנו את גודל התופעה ברמה העולמית, נתבונן עכשיו בהשפעת המשבר ברמה המקומית – בישראל.

נשאל: האם לדעתכם משבר האקלים משפיע גם על ישראל? כיצד?

נסביר, שישראל מושפעת ועוד תמשיך ותושפע משינויי האקלים בעולם, לדוגמה ניתן לראות זאת בתופעת המדבור- בכך שקו המדבר נודד צפונה, בהתייבשות הכנרת, בזיהום האוויר הגבוה ובפגיעתו.

מפת הוט ספוט:

נראה למשתתפים מפה של כדור הארץ או מפת הוט ספוט (נספח 9)

נשאל: מה מיוחד במיקומו של ארץ ישראל כאשר אנו מתבוננים במפת העולם?
נסביר, שישראל ממוקמת במקום ייחודי כגשר לשלוש יבשות.

נשאל: כיצד לדעתם מיקומה הגיאוגרפי של ישראל משפיעה על הטבע הקיים בה?
נסביר, כי ישראל מהווה גשר בין 3 יבשות- אפריקה, אסיה ואירופה, אשר הביא אליה מגוון מינים שהתפתחו בסביבות מחיה שונות. בנוסף, בישראל ישנם סוגים שונים של אזורי אקלים אשר מאפשרים כיום של מגוון מינים גדול. כך, שעל אף שיטחה הקטן יחסית של ישראל היא מתייחדת בעושר רב של בעל חיים וצמחים.

ישראל היא אחת מ-25 הנקודות החשובות ביותר בעולם לשמירת המגוון הביולוגי העולמי, ומגוון ביולוגי זה נמצא בסכנה ככל שמצב משבר האקלים מחמיר באזור ישראל.

נשאל: מה לדעתכם ניתן לעשות בישראל למען מזעור הפגיעה של שינויי האקלים? נבקש מהמשתתפים להעלות רעיונות פעולה מדיניים ציבוריים נוספים.

נסביר, שעל מנת לפעול כמדינה לצמצום האקלים וליצור שינוי יש צורך בתקציב לנושא ובחקיקת חוקים לכלל הציבור, אולם הדבר אינו פשוט, וקשה להגיע להסכמה.

חוקי סביבה בישראל

נחלק את המשתתפים ל-3 קבוצות קטנות כאשר כל קבוצה תקבל הצעת חוק (נספח 10) סביבתי בישראל והסבר לחשיבותה, החוקים יעסקו בנושאים:

- 1- פיתוח אנרגיות מתחדשות
- 2- מצב המים בישראל (פגיעה בנחלים והתחממות הים התיכון)
- 3- שטחים אקולוגיים טבעיים ורציפים

כל קבוצה תקבל מספר דקות להסביר על חשיבות החוק שרוצה להעביר. בתום ההסברים של כל הקבוצה, נבצע הצבעה לבחירת החוק ותקציב לביצועו. לכל משתתף יש פעמיים זכות הצבעה, כאשר לא ניתן להצביע יותר מפעם אחד לחוק של הקבוצה אליה משויכים.

*הצעה לקבוצת נוער- **משחק "דיבייט"** נבחר שני נציגים, כאשר אחד מהם ייצג את "משרד הסביבה", והנציג השני ייצג את "משרד הכלכלה והתעשייה". כל נציג יקבל דף מידע ובו הסבר על חשיבות העמדה אותה הוא מייצג. כל נציג יקבל 2 דקות להסביר את עמדתו ולשכנע את שאר המשתתפים להצביע לו. בתום השיח תתבצע הצבעה של כלל הקבוצה.

עיבוד:

נבקש מהמשתתפים לשתף כיצד הרגישו. נשאל האם הם האמינו בעמדה אותה ייצגו? כיצד הם חשו בעת הניסיון לשכנע את שאר המשתתפים? נסכם, יש חשיבות רבה בחקיקת חוקים ובשינויי מדיניות ציבורית על מנת שהציבור הרחב והמדינה יפעלו לצמצום המשבר. נספר שבועידת האקלים של האו"ם בשנת 2015 נחתם הסכם פריז, בו חתמו כמעט 200 מדינות על התחייבותן להפחתה בפליטות גזי החממה, ביניהן מדינת ישראל.

סיכום והכנה למצעד (10 דקות)

נסכם: בפעילות זו נחשפנו למושג משבר האקלים, הבנו כיצד הוא פוגע בנו מאיים לפגוע אף יותר בהמשך וכיצד רק בעזרת המודעות אליו אנחנו יכולים לשפר את המצב. הבנו איך ניתן לנקוט פעולות שונות לשיפור המשבר גם ברמה המדינית.

נספר, שאחד האירועים הגדולים והמשמעותיים המתקיימים במדינות רבות בעולם וגם בישראל הוא מצעד האקלים. מצד האקלים הראשון התקיים בארה"ב, כאשר אלפי איש צעדו על מנת לעורר את מודעות הציבור ובמטרה לעצור את ההתחממות הגלובלית ומשבר האקלים. גם בישראל, משתתפים אלפי אנשים מכל רחבי הארץ במצעד, לשם העלאת המודעות הציבורית ודרישה ממקבלי ההחלטות להוביל ולצמצם את הפגיעה בשינויי האקלים.

נסביר, כי השתתפות במצעד הינה הזדמנות לקחת חלק בהובלת שינוי חברתי עולמי. במצעד האקלים משתתפים בתי ספר רבים, מתוך הבנה שאתם הדור שייאלץ להתמודד עם ההשלכות של שינויי האקלים ולכן יש לכם עכשיו את האפשרות להשתתף ולהשפיע על שינוי המצב.

נספר כי במצעד משתתפים גופים שונים, אשר כל אחד מהם מגיע למצעד על מנת להעביר את המסר בו מאמין שיכול לשפר את מצב האקלים העולמי.

נבקש מכל משתתף לחשוב על מסר אחד (ב 2-3 מילים) שלמדו או הבינו בפעילות זו והיו רוצים להעביר אותו הלאה.

פעילות המשך לקראת המצעד

רצוי להקדיש זמן נוסף לפני המצעד לשם בחירת מסר משותף אותו חשוב למשתתפים להעביר במצעד.

נחלק את המשתתפים לקבוצות קטנות. נבקש מכל קבוצה לחשוב על מסר אחד שאותו היו רוצים להעביר במצעד. כל קבוצה תחשוב על דרך להעביר את המסר אותו בחרה דרך: כרזות, ציור, שיר, נאום או כל דרך אחרת שבחרים.

דגש: נכין מראש ציוד לפעילות זו: בריסטולים, צבעים, חוטים, דבק. רצוי לשלב חומרים ממוחזרים שהמשתתפים יביאו מהבית.

נהלי בטיחות וציוד חשוב לפני היציאה למצעד:

- יש להביא כובע, מים ונעליים נוחות. המצעד בחלקו בשמש!
- רצוי להביא כלי כתיבה ומחברת
- אין אחסון לציוד. (כל מה שמביאים, הולך איתם).
- לא מסתובבים לבד במהלך הארוע. בהתחלה ניתן להסתובב בין האירגונים בקבוצות קטנות ובצעדה הולכים כולם יחד. (יגיעו אלפי אנשים מצעד).
- הליכה איטית בעת הצעדה- לא רצים או דוחפים.

ביום הצעדה

שיחת פתיחה - דגשים חשובים: (10 דקות)

נאסוף את המשתתפים בנקודה בולטת בשטח. בנקודה זו נקבע שוב עם המשתתפים בתום המצעד, רצוי גם לקבוע שעת מפגש.

נזכיר למשתתפים שמדובר באירוע בקנה מידה גדול, אשר הגיעו אליו מכל רחבי הארץ למען מטרה משותפת- העלאת המודעות והעברת מסרים לשמירה על הסביבה והפחתת משבר האקלים.

נזכיר למשתתפים שבעת הסיור ישנם דוכנים של ארגונים שונים. נבקש מהמשתתפים לעבור לפחות ב-3 - 5 דוכנים וללמוד עליו, לדוגמה: לאיזה ארגון שייך הדוכן? מה מטרת ארגון זה? כיצד

ארגון פועל בהקשר של משבר האקלים? מה דעתכם כלפי המסר של ארגון זה?

נזכיר למשתתפים את המסרים אותם בחרו להעביר במצעד ואת החשיבות הרבה בבחירתם להשתתף במצעד ולקחת חלק פעיל בשמירה על כדור הארץ ועל ישראל משינויי האקלים החרifiים!

נציע למשתתפים לבחון את המסרים האחרים שבתי הספר והנוער מביאים למצעד. מה הם חושבים עליהם? כיצד הם גורמים לכם להרגיש? האם אתם מזדהים עם מסר זה?

דגשים לפני פיזור:

נזכיר למשתתפים את מסלול הצעידה ואת נקודת ושעת המפגש והסיום.

נעבור עם המשתתפים על נהלי ביטחון ובטיחות.

פעילות סיכום ועיבוד הצעדה: (15 דקות)

נאסוף את המשתתפים בנקודת האיסוף, נצעד יחד לפינה שקטה לסיכום היום.

נציין כי לקחתם חלק בחוויה מיוחדת ונחזק את המשתתפים בבחירתם לקחת חלק במעשה חברתי חשוב זה!

סבב סיכום: נשאל את המשתתפים איך חוו את המצעד? וכיצד הרגישו להיות חלק ממנו?

בנוסף נבקש מהמשתתפים לחשוב על משהו אחד שהם לוקחים מהיום הזה ואיך הם ממשיכים להשפיע בנושא זה?

אפשרות: בשל הזמן הקצר, נבקש מכל משתתף לדבר במילה, או משפט קצר. הצעה לפני הסבב-

נבקש מכל משתתף לחשוב עם כמה ארגונים חש הזדהות עם המסרים אותם העבירו, כך שלכל משתתף תהייה מכסת מילים לסבב הסיכום לפי כמות הארגונים איתם הזדהה.

רקע כללי - שינויי האקלים

"שינויי אקלים" הוא מושג המבטא את השינויים המהירים המתרחשים באקלים העולמי בעשרות השנים האחרונות. שינויי אקלים, בניגוד למזג אוויר, מתרחש בקצב איטי במקומות שונים בעולם במקביל ולאורך זמן. על פי מחקרים שנעשים במקומות שונים בעולם, שינויים אלו הם תוצאה של פעילות אנושית הולכת וגוברת המשפיעה על הרכב האטמוספירה. חוקרים רבים בארץ ובעולם מסכימים כי בשנים האחרונות חלה עליה משמעותית בהתחממות כדור הארץ ובמספר התופעות האקלימיות הקיצוניות בעולם. הטמפרטורה הממוצעת של כדור הארץ עלתה בכ-0.6 מעלות צלזיוס במאה השנים האחרונות. כל עשור היה חם יותר מקודמו. זה אולי לא נשמע משמעותי אבל כל עלייה של עשירית מעלה עלולה לגרום שינויים מרחיקי לכת באקלים ולתופעות טבע קיצוניות

ה"אטמוספירה" היא שכבת גזים המקיפה את כדור הארץ, ומורכבת בעיקר מחנקן וחמצן ובכמות קטנה יותר גם מפחמן דו-חמצני, אוזון וגזים אחרים. חלק מהגזים הללו כמו פחמן דו חמצני, מכונים גזי חממה. "אפקט החממה" זו תופעה טבעית המתקיימת באטמוספירה של כדור הארץ. גזי החממה כולאים חלק מהחום המוקרן חזרה אל האטמוספירה ומונעים פליטה של שאריות קרינה המגיעה מהשמש לכדור הארץ וגורמים להחזר של קרינה אל פני השטח של כדור הארץ, ובכך להתחממות שלו, בדומה לתהליך בחממות.

בעקבות פליטה אינטנסיבית של גזי חממה, כתוצאה מפעילות האדם, שכבת גזי החממה שבאטמוספירה

מתעבה ומתרחבת כך שחום אשר היה אמור לצאת החוצה אל החלל נותר כלוא בפנים. כתוצאה מכך עולה הטמפרטורה הממוצעת של כדור הארץ. זוהי תופעת- "ההתחממות הגלובלית". לאורך שנים התפרסמו דעות אשר סותרות את קיומה של ההתחממות הגלובלית והדבר יצר בלבול בקרב הציבור. יש אשר הסכימו עם מגמת ההתחממות, אך טענו כי זהו חלק מתהליך מחזורי טבעי המתרחש לאורך ההיסטוריה של כדור הארץ. כיום 97% מהקהילה המדעית תומכים בטענה שההתחממות הגלובלית היא עובדה בלתי ניתנת לערעור והיא נגרמת מפעילות האדם. פעילות האדם מאופיינת בפליטה גדולה מאד של פחמן דו-חמצני לאוויר, החל במהפכה התעשייתית ועם שיא במחצית השנייה של המאה ה-20.

הגורמים העיקריים לפליטות גזי חממה בעולם הם: שריפה של דלקים (כגון: פחם, נפט וגז טבעי) כמקור אנרגיה בתעשייה ובמגזר הפרטי (ביצור חשמל, חימום, תחבורה ועוד), כריתת עצים (העצים סופחים פחמן דו-חמצני מהאוויר), חקלאות ותעשיית הבקר- תוצרי העיכול של חיות המשק מהווים כמחצית מפליטות גזי החממה בחקלאות. **כיום ריכוז הפחמן באטמוספירה הינו הריכוז הגבוה ביותר ב- 400 אלף השנים האחרונות.** פליטה מאסיבית זו גרמה לעלייה בפחמן הדו חמצני באטמוספירה, עלייה זו גורמת להתחממות הגלובלית ולהופעתן של תופעות אקלים קיצון בתדירות גבוהה מאשר בעבר.

להתחממות האטמוספירה ומי האוקיינוסים יש השלכות דרמטיות על האקלים ועל תופעות אקלימיות: **מיעוט משקעים, גלי קור/חום קיצוניים וממושכים, אירועי גשם קיצוניים וסופות טרופיות, שיטפונות, עליית טמפ' מי הים והחומציות שלהם, הפשרת קרחונים, הצפות, בצרת, תופעת המדבור** – (התפשטות קו המדבר אל מעבר לגבולותיו עד כה.) **שרפות** ועוד. כאשר כל התופעות הללו קורות כבר עכשיו! והן צפויות להמשיך ולהקצין. ההשלכות של אירועים אלה הן פגיעה ישירה בבני האדם (אובדן מגורים, פרנסה, פגיעה בכלכלה ובחקלאות, פליטים, איבוד חיי אדם), פגיעה בחקלאות ופגיעה ביכולת הקיום של בעלי חיים וצמחים. מדענים הגדירו **"נקודת אל-חזור"**: הנקודה שממנה נאבד את היכולת שלנו להשפיע על התהליכים ועל השינוי. זאת אומרת, בנקודת האל חזור ריכוז גזי החממה יהיה כל כך גבוה שלא משנה באילו צעדים האנושות תנקוט, ההתחממות לא תפסק ויחד איתה ההשלכות שלה על כדור הארץ. אולם, כפי שהאנושות גרמה במידה רבה לתנודות האקלימיות, כך יש בידה גם לצמצם אותן!

לשינוי באורחות החיים של מאות מיליוני אנשים בעולם יש השפעה גדולה על פליטות גזי החממה, לכן ככל שנקיים **צרכנות מושכלת שמתחשבת בהשלכות הסביבתיות, כך תקטן פליטת גזי החממה.** לדוגמא: להפחית בנסיעות, לשתף נסיעות עם אחרים, להעדיף תחבורה ציבורית, אופניים או ללכת ברגל, לחסוך באנרגיה, להפריד אשפה, להמעיט בקניות, למחזר, לצמצם צריכת מוצרים מיובאים, מוצרים מהחי ומוצרים מעובדים, להעדיף חומרים שאינם חד פעמיים, לזרוק פחות, אלו פעולות שיכולות וצריכות להיעשות על ידי כל אחד ואחת באופן אישי. במקביל ישנם צעדים חשובים שניתן לעשות אשר באחריות מקבלי ההחלטות וקובעי המדיניות, ביניהם מעבר לשימוש באנרגיות מתחדשות (רוח, סולרי, מים) להפחתת פליטות גזי החממה.

ישראל ומשבר האקלים

המזרח התיכון הוא אחד האזורים שבו קצב עליית הטמפרטורה הוא מהגבוהים בעולם. בערך פי-1.5 מהמוצע. לכן באזורנו, ההשלכות של החום, היובש והמחסור במים הן חריפות ביותר. **הים התיכון** - מזרח הים התיכון הוא אחד המוקדים המתחממים ביותר בעולם – התחמם ב 3 מעלות ב-30 שנה, בנוסף, קצב עליית מפלס פני הים בים התיכון בשני העשורים האחרונים היה כ-1 ס"מ לעשור, בעקבות כך תחול עלייה באירועי קיצון של סערות בים, אם לא נעצור את תופעות אלו קיים סיכון שכ- 30% מהמינים בים התיכון ייעלמו.

ישראל היא אחת מ-25 הנקודות החשובות ביותר לשמירת המגוון הביולוגי העולמי, ישראל ניחנה בעושר זה הודות למיקומה הגיאוגרפי, בצומת בין שלוש יבשות ובמגוון טופוגרפי, גיאולוגי ואקלימי יוצא דופן ביחס לגודל השטח שלה. כ-500 מיליון עופות עוברים בישראל פעמיים בשנה במהלך נתיב הנדידה שלהם. לחלקם, מהווה ישראל צוואר בקבוק קריטי למעבר בטוח. בנוסף בישראל מינים ייחודיים אשר חלקם מצויים בסכנת הכחדה בעולם.

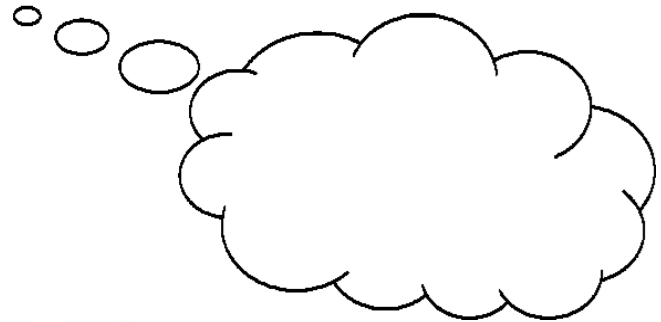
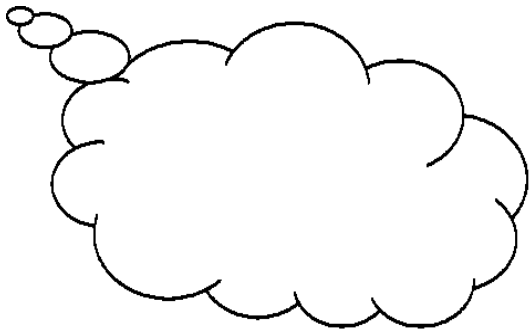
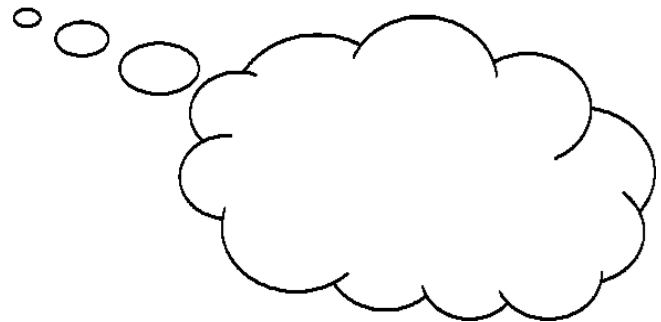
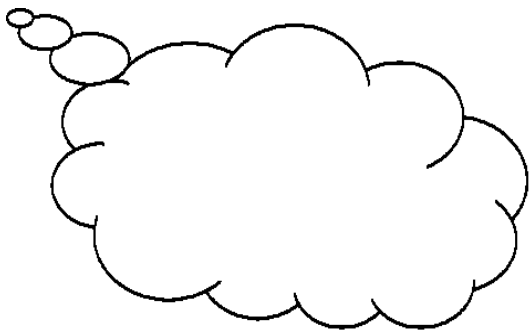
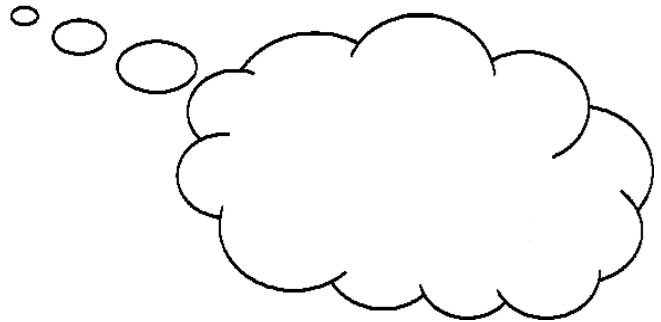
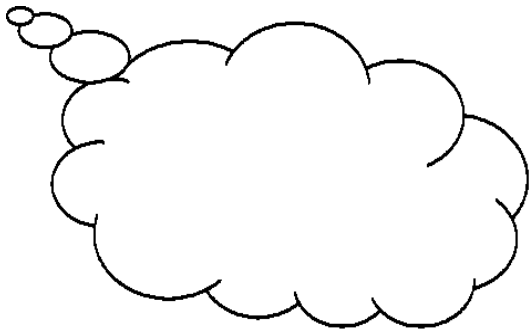
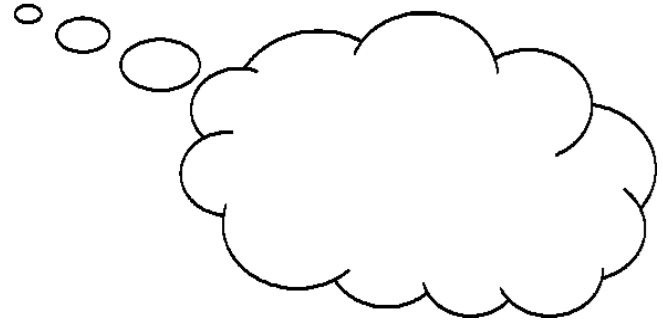
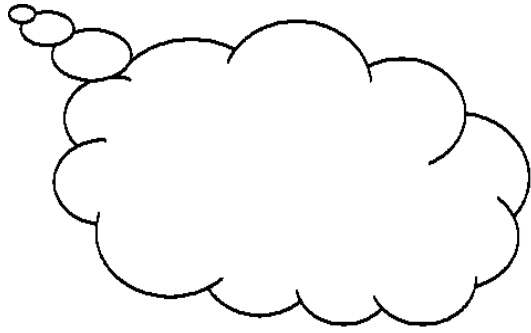
על מנת לשמור על מגוון ביולוגי ייחודי זה ועל ביטחון האנשים והסביבה בישראל, עלינו לפעול לעצירת שינויי האקלים בעזרת שמירה על מערכות אקולוגיות טבעיות ורציפות, פיתוח מבוקר, צרכנות מודעות וחסכונית ושימוש באנרגיות מתחדשות.

נספחים:

נספח 1- תרגיל עננים: עננים לגזירה:

עיר

אני

עולם

משפחה

לאום/
קבוצה
אתנית

חברים/
שכנים

החברה להגנת הטבע
שומרים. מחנכים. אוהבים

אתמול

היום/
מחר

במהלך
חיי ילדי

שבוע
הבא

עוד
כמה
שנים

במהלך
חיי

נספח 2- תרגיל רצוי/מצוי: (*ניתן לבחור בין המשפטים בהתאמה גילאי המשתתפים)

מצוי	רצוי
לפחות אחת לשבוע אני הולך לחוג התעמלות/עושה פעילות פיזית	אני חושב/ת שחשוב שאשמור על הבריאות שלי
אני לרוב עושה ש.ב. ולומד ברצינות למבחנים	אני חושבת שלהשקיע בלימודים זה טוב עבורי
אני קורא הרבה וצופה בסרטים שמעשירים את הידע שלי	חשוב לי להרחיב את הידע הכללי שלי
יש לי מטלה קבועה שאני עושה בבית	אני חושב/ת שחשוב לקחת חלק במטלות הבית
אני מדבר/ת או פוגש/ת את החברים הטובים שלי לפחות פעם בשבוע	אני חושב/ת שחשוב לשמור על קשרים טובים עם חברים
במהלך השנה אני משתתפ/ת לפחות באירוע אחד בקהילה שלי *אני מדריכה/ת בתנועת נוער/ מתנדב בקהילה בנוסף למחויבות האישית שלי.	אני חושב/ת שחשוב להתנדב ולעזור לקהילה שלי (מתנס, תנועת נוער, ועוד)
אני נוהג/ת לומר שלום לנהג באוטובוס/ לשומר בבי"ס	אני חושב/ת שחשוב להיות אדיבים ונעימים לסובבים אותנו
אני נוהג/ת לכבות אורות בבית ולנתק מכשירי חשמל ללא שימוש	אני חושב/ת שחשוב לחסוך בצריכת החשמל
אני נוהג/ת להפריד בין הפסולת השונה בביתי *אני לוקח את הכריך שלי בקופסא רב פעמים ולא עוטף בניילון/נייר כסף	אני חושב/ת שזה חשוב למחזר ולדאוג בסביבה
אני קונה בגדים/מוצרים יד שנייה ותורמת את הבגדים הישנים שלי	אני חושב/ת שתרבות הצריכה בעולם פוגעת בנו ובסביבה
*אני נוסע/ת באופניים או באוטובוס לבי"ס במקום ברכב של ההורים	אני חושב/ת שצריך לדאוג לצמצם את זיהום האוויר בעולם
אני לא משאיר/ה אחרי פסולת בים *אני דואג/ת לאוסף/ת פסולת זרוקה בים	אני חושב/ת שזיהום הים התיכון הוא בעיה עיקרית שישראל מתמודדת איתה

נספח 3- "שומרים על הכדור":

*ניתן להתאים את המשחק לידע ולגילאי המשתתפים. לדוגמה- לשאול את השאלה בלבד מבלי לתת את האפשרויות כתשובה. בנוסף, כשאלה ניתן לבקש מהמשתתפים להגדיר את המושגים השונים (מהו "אפקט החממה"?)

שומרים על הכדור

ש: מה מהבאים לא מייצר פליטת גזי חממה?
 1- שריפת דלקים
 2- תעשיית הבקר
 3- שימוש באנרגיות מתחדשות
 4- שימוש בחשמל

שומרים על הכדור

ש: באיזו תופעה טבעית גזים כולאים חום באטמוספירה וגורמים להחזרת קרינה לכדור הארץ?
 1- תופעת המדבור
 2- אפקט החממה
 3- משבר האקלים
 4- אפקט החום

שומרים על הכדור

ש: מה מבין הגזים הבאים מכונה "גז חממה"?
 1- פחמן דו- חמצני
 2- חמצן
 3- חנקן
 4- הליום

שומרים על הכדור

ש: בכמה מעלות עלה החום הממוצע של כדור"א במאה שנים האחרונות?
 1- 1000 מעלות
 2- 0 מעלות
 3- 1.2 מעלות
 4- 0.5 מעלה

שומרים על הכדור

ש: מה הוא הגורם העיקרי להתחממות הגלובלית?

- 1- שימוש רב בפלאפונים
- 2- פליטת זיהום אויר
- 3- כמויות האשפה שנאגרות
- 4- פליטת גזי חממה

שומרים על הכדור

ש: מתי פעילות האדם החלה להתאפיין בפליטה גדולה של גזי חממה?

- 1- במהפכה הטכנולוגית
- 2- במהפכה החקלאית
- 3- במהפכה התעשייתית
- 4- במהפכה האומנותית

שומרים על הכדור

ש: מהי תופעת המדבור?

- 1- קו המדבר מתקדם מעבר לגבולותיו עד כה.
- 2- קו המדבר קטן ושיטחו מצטמצם.
- 3- חיות לומדות לשרוד בתנאי מדבר.
- 4- תהליך ייבוש מעיינות מהיר

שומרים על הכדור

ש: מה מבין הבאים לא מפחית את משבר האקלים?

- 1- חסכון בחשמל
- 2- תרבות הצריכה
- 3- שימוש באנרגיה סולרית
- 4- נסיעה בתחב"צ

שומרים על הכדור

ש: כיצד שינויי האקלים משפיעים על האדם?

- 1- פגיעה בפרנסה ובחקלאות
- 2- פגיעה בזמן הפנוי
- 3- פגיעה בהשכלה
- 4- פגיעה בחופש הבחירה

שומרים על הכדור

ש: איזו תופעת טבע לא קשורה לשינויי האקלים?

- 1- בצרת
- 2- פוטוסינתזה
- 3- הפשרת קרחונים
- 4- סופות עזות

שומרים על הכדור

ש: במידה והמשבר לא יפסיק, מפלס פני הים צפוי לעלות ב...?

- 1- מפלס פני הים ירד
- 2- מפלס פני הים לא ישתנה
- 3- מפלס פני הים יעלה במעט ס"מ
- 4- מפלס פני הים יעלה ביותר ממטר!!

שומרים על הכדור

ש: כיצד שינויי האקלים משפיעים על בעלי החיים?

- 1- פגיעה ביכולת להתרבות
- 2- לא פוגע בכלל
- 3- פגיעה במגוון המינים העולמי
- 4- פגיעה ביכולת הנדידה

גורמי פגיעה בכדור- מחלקים כשהקבוצה טועה:

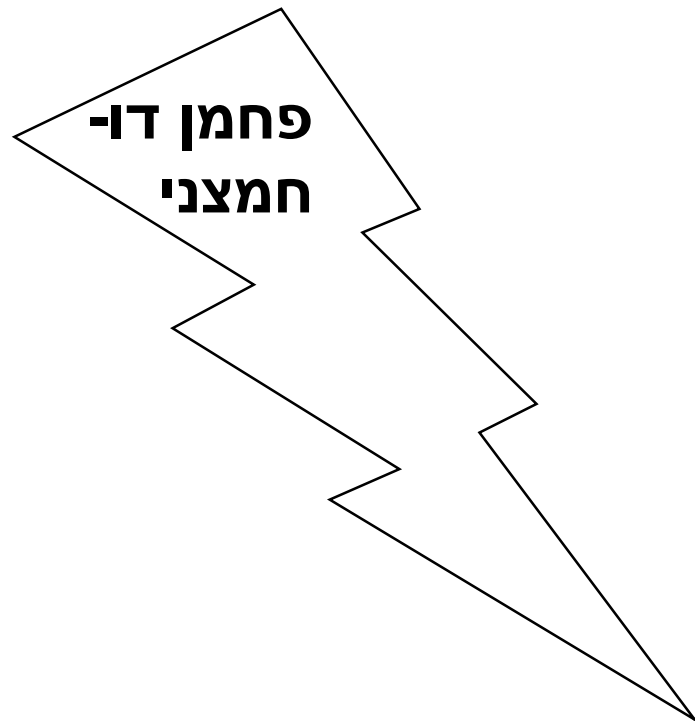
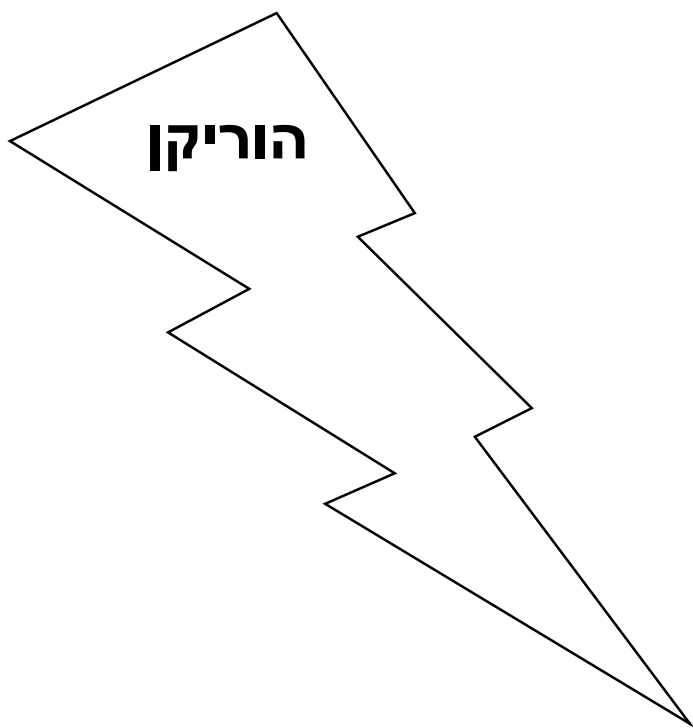
**המסת
קרחונים**

בצורת

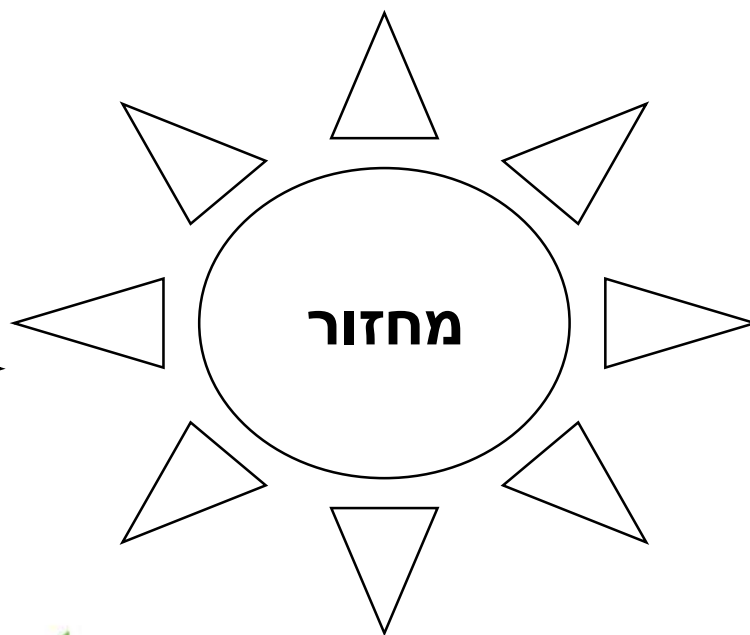
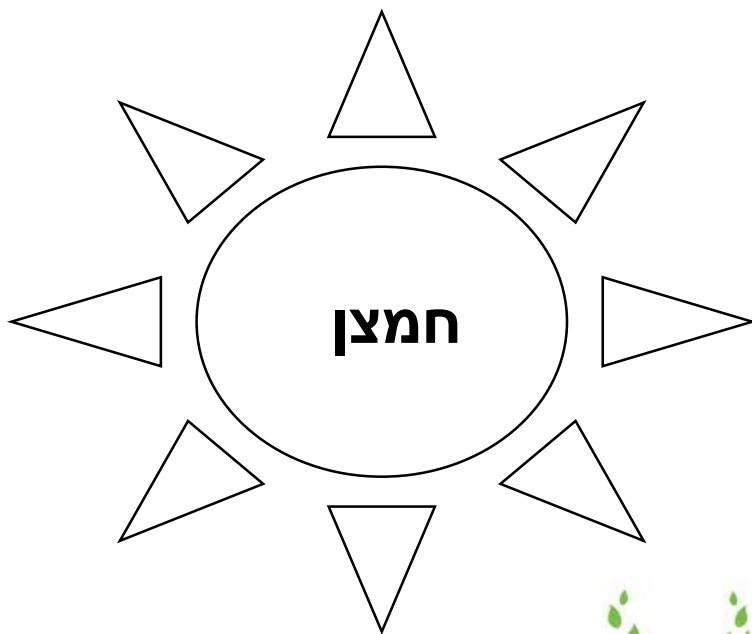
סופה

שיטפון

גורמי מגן- מחלקים כשהקבוצה צודקת:

החברה להגנת הטבע
שומרים. מחנכים. אוהבים

**"אנחנו הדור הראשון
שחווה את שינויי
האקלים אבל גם
הדור האחרון שיש לו
את האפשרות לעצור
זאת"**

נספח 5- תמונות של השפעות משבר האקלים:

החברה להגנת הטבע
שומרים. מחנכים. אוהבים

החברה להגנת הטבע
שומרים. מחנכים. אוהבים

החברה להגנת הטבע
שומרים. מחנכים. אוהבים

נספח 6- שיעון חולי:

אישי

ציבורי

נספח 8 - צעדים:

חוק שמירת המערכות האקולוגיות

בשל הפיתוח הרב של הכבישים, התעשייה והמגורים, יש פגיעה חמורה בשטחים הפתוחים ובכך יש הרס מתמשך של בתי גידול, רצף שטחים פתוחים ומערכות אקולוגיות.

בניית מבנים או סלילת כבישים יכולה לפגוע ברצף של השטחים הפתוחים בכך שמונעת מעבר מצד אחד לצד השני של המבנה/ הכביש וברצף הטבעי של השטח. בכך עלולה לפגוע ביכולת של בעלי החיים והצמחים להתרבות ובבתי הגידול שלהם.

בתי גידול פגועים, פוגעים ביכולת של השטח להשתקם ולצמוח מחדש לאור הבנייה המתפתחת. דבר הפוגע בכלל המערכת האקולוגית: באדמה, בבעלי החיים בצמחייה ובסביבה. הפגיעה במערכות אקולוגיות משחררת לאטמוספירה גזי חממה האצורים בשטח הטבעי ותורמת בכך להתחממות העולמית ולשינויי האקלים.

אנו קוראים, לבנייה מבוקרת ומתוכננת אשר תגן על השטחים הפתוחים והמערכות האקולוגיות ולכן מבקשים להכריז על שמורות טבע חדשות לשם שיפור הידע ושמירה על המינים השונים!

חוק המים בישראל

משק המים בישראל משתנה- נראית ירידה בכמות במשקעים הממוצעת ועליה ברצפים של שנות בצורת. בנוסף, בשל עליה בעוצמת הגשמים השיטפונות בנחלים יש ירידה במים שנאגרים במעיינות המובילה להתייבשות הנחלים. התייבשות זו מובילה לפגיעה בבתי הגידול של בעלי החיים ולירידה משמעותית בטיילות ותיירות.

הים התיכון התחמם ב 3 מעלות ב-30 שנה וקצב עליית מפלס פני הים בים התיכון בשני העשורים האחרונים היה כ-1 ס"מ לעשור, בעקבות כך תחול עלייה באירועי קיצון של סערות בים ופגיעה קשה בבעלי החיים ובאדם.

אנו קוראים לשיקום הנחלים והים! שמירה על הנחלים ועל הים התיכון מזיהום והתייבשות. קיימת ירידה בכמות המים הטבעיים בישראל ואנו במשבר במשק המים.

לכן, אנו קוראים לגיבוש תכנית ממשלתית יזומה לשיקום הנחלים ופיקוח פעולת הספינות ומאגרי הנפט בים!

חוק האנרגיה הסולארית

השמש מייצרת אנרגיה במשך מיליארדי שנים. אנרגיה סולארית נוצרת מקרני השמש המגיעות לכדור הארץ, ויכולה להיות מומרת להפקת חום וחשמל. כשאנרגיה סולארית הופכת לאנרגיה של חום, היא יכולה לשמש למטרות שונות כמו: חימום מים לשימוש בבתים, בניינים או בריכות שחייה; חימום חללים בבתים, חממות ומבנים שונים.

יתרונות

- מערכות אנרגיה סולארית אינן מפיקות חומרים מזהמי אוויר ואינן פולטות פחמן דו חמצני.
- השמש היא חומר גלם היעיל וחסכוני ביותר.

חסרונות

- כמות אור השמש החודרת לשטח כדור הארץ אינה קבועה, ונוטה להשתנות בהתאם למיקום, שעה ביום, עונה בשנה ותנאי מזג אוויר.
- דרוש שטח פנים גדול על מנת לאסוף את האנרגיה בכמות המספיקה לשימוש נרחב.
- הקמה חדשה של קולטי שמש, במקום שימוש בתחנות הכח הקיימות כיום.

אנו קוראים להכווין את הפיתוח של אנרגיה סולארית לעבר הגגות ושטחים הפנויים. משום שלשימוש בגגות לייצור אנרגיה סולארית יתרונות רבים- סביבתיים, כלכליים, ואנרגטיים- על פני החלופות.

לכן, אנו קוראים לגיבוש תכנית ממשלתית יזומה להקמת מאות אלפי גגות סולאריים בישראל!

